

06 Temmuz 2014

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

موسوعة

بيان الإسلام

الرد على الافتراءات والشبهات

القسم الثاني: الرسول

المجلد الثالث

ج ٦

İSAM ENL

204810

شبهات حول

تشريعات النبي ﷺ وسياسته وجهاده

2011

Kahire

- ٦٨ الشبهة الحادية عشرة. •
ادعاء أن النبي ﷺ ما شرع الصيام إلا توطئاً لصحابته على تحمل آلام الحروب
- ٧٣ الشبهة الثانية عشرة. •
الزعم أن النبي ﷺ ما شرع عقوبة الزنا إلا لحماية نساء المجاهدين
- ٧٧ الشبهة الثالثة عشرة. •
ادعاء أن النبي ﷺ حَكَمَ زوراً
- ٨٤ الشبهة الرابعة عشرة. •
الزعم أن النبي ﷺ كاد يُسْقَطُ الجزية عن أقباط مصر لشيء في نفسه
- ٨٩ الشبهة الخامسة عشرة. •
اتِّهَامُ النبي ﷺ بمخالفة ما شرعه من تحريم الرِّشوة
- ٩٤ الشبهة السادسة عشرة. •
ادعاء أن النبي ﷺ أباح لنفسه من شرب الخمر والتوضؤُ بها ما حرّمه على أمته
- ١٠١ الشبهة السابعة عشرة. •
الزعم أن النبي ﷺ شرع لنفسه خلاف ما شرعه القرآن في مسألة التبني
- ١٠٦ الشبهة الثامنة عشرة. •
الزعم أن النبي ﷺ أحلَّ على زوجته خديجة - رضي الله عنها - مخالفاً ما شرّعه لأمته
- ١١٠ الشبهة التاسعة عشرة. •
الزعم أن النبي ﷺ كان يجامع زوجاته في المحيض
- ١١٥ الشبهة العشرون. •
توهّم أنه ﷺ حرّم ما أحل الله له
- ١١٩ الشبهة الحادية والعشرون. •
دعوى مخالفة النبي ﷺ للأحكام الشرعية في الخلافات الزوجية
- ١٢٤ الشبهة الثانية والعشرون. •
ادعاء أنه ﷺ جرّأ أهل بيته على ارتكاب المحرّمات حين أغراهم بشفاعته لهم

Oruç (150054)

Zina (230300)

Kaza (111680)

Kadı (110073)

Cizye (030593)

Rüşvet (170533)

İkr (031223)

Evlâk edinme (051143)

Zeyd b. Harise (230208)

İhdâk (031238)

Hayız (080352)

Özür (150187)

Takrim Suresi (130157)

Marife (130380)

İlâ (031413)

190157

TAHRÎM SÛRESİ

1 BİLAL İŞİK, Tahrim Suresi'nde aile içi ilişkiler, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 1999

النداءات الإلهية في سورة التحريم

(دراسة تحليلية موضوعية)

Tahrîm Suresi
(190157)

د. خالد سعيد أحمد البسيوني (*)

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ أَحْمَدُهُ وَأَسْتَعِينُهُ وَأَسْتَغْفِرُهُ .. وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ
المرسلين ، وسيدِّ المتقين ، وإمام العابدين ، وشفيع الخلق يوم الدين محمدٍ -
ﷺ - الرسول المصطفى ، والنبي المجتبي ، وخير الوري ، وأفضل من ناداه
مَنْ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى .

ويعد ،

فإنَّ النداءَ في كتابِ الله - تعالى - صورةٌ من صورِ بلاغته ، ووجهٌ
من أوجه بيانهِ ، وطريقةٌ من طرقِ وعظه وإرشاده ، ووسيلةٌ من وسائل
تشريعاتهِ ومنهجه من مناهج أوامره ونواهيه ، وندارته وبشارته ، ووعدهِ
ووعيدهِ ... الخ

وفي هذه الدراسة أحاول - بعون الله وتوفيقه - إلقاء الضوء على
المعاني التفسيرية للنداء من خلال سورة التحريم وتشتمل هذه الدراسة
على المطالب التالية :

المطلب الأول: تعريف النداء وأدواته، مع بيان ما جاء في القرآن الكريم من
هذه الأدوات .

المطلب الثاني : أنواع النداء في القرآن الكريم ومغزاه .

(*) قسم التفسير - كلية أصول الدين - جامعة الأزهر - القاهرة .

٢١- المكتفي في الوقف والابتداء في كتاب الله عز وجل لأبي عمر الداني
تحقيق د/ يوسف عبد الرحمن المرعشلي . مؤسسة الرسالة الطبعة الثانية
١٩٨٧م .

٢٢- منار الهدى في الوقف والابتداء لأحمد بن محمد بن عبد الكريم الأشموني
مطبعة البابي الحلبي الطبعة الثانية ١٩٧٣م .

٢٣- الوقف اللازم والممنوع بين القراء والنحاة للأستاذ الدكتور محمد المختار
محمد المهدي . دار الطباعة المحمدية الطبعة الأولى ١٩٩٣م .

* * *

Mecelletü Külliyyeti Dari'l-Ulum, sy. 64, 2012 Kahire

"TAHRİM SÜRESİ"

B.Ş.

TFS

el-Aynî, "Umudetü'l-Kârî...," c. XVI, s. 102-110

B.Ş.

Tahrîm Suresi

88-960599

Hasan, Abû Dayf Mujaâhid.
(Sûrat al-Tahrîm)

سورة التحریم : تفسیر ودراسة /
تالیف ابو [i.e.] ذیف مجاهد
حسن. -- الطبعة 1. -- الأزهر ، القاهرة :
دار الطباعة المممدية ، 1987.

87 p. ; 24 cm.

Title page partially vocalized.

Bibliography: p. [86]-87.

£E3.00

Acquired only for LC.

16 NISAN 1982

B.Ş.

"سوره التجریم" . پیام انقلاب ، سال ۴ ، ش ۹۶ (۷ ت با ن ۱۳۶۲) : ص ۵۱ . ۱۴۷۰ Tahrîm Sûresi

19 OCAK 1994

B.Ş.

Tahrîm suresinin eđitim açısından yorumu. ŞARK, Ahmet. Yüksek Lisans.
Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1993. 59 s., 23 ref.
Danışman: Doç. Dr. Bayraktar Bayraklı. Dili: Tr.

20 MAYIS 1998

می‌توان به خلیل الرحمان هندی در کتاب *اظهارالحق* (قاهره، ۱۹۸۶م)، محمدجواد بلاغی در کتاب *الهدی السی دین المصطفی* (قم، ۱۳۴۴ش) و عبدالاحد داوود در کتاب *محمد(ص)* در *تورات* و *انجیل* اشاره کرد. با این‌همه، انتظار می‌رود که با جایگزینی رویکرد پدیدارشناسی در مطالعات ادیان، این خیزش در دوران معاصر نیز تا حد زیادی فروکش کند و به دنبال آن بحث تحریف نیز از منظر جدیدی مطرح گردد.

مآخذ: ابن بابویه، محمد، *التوحید*، به کوشش هاشم حسینی طهرانی، تهران، ۱۳۸۷ق؛ ابن تیمیه، احمد، *الجواب الصحیح لمن بدل دین المسیح*، به کوشش علی سیدصبح مدنی، قاهره، مطبعة المدنی؛ ابن حزم، علی، *المفصل*، بیروت، ۱۴۰۶ق/۱۹۸۶م؛ ابن رین، علی، *الدین والدولة*، به کوشش عادل نویض، بیروت، ۱۴۰۲ق/۱۹۸۲م؛ ابن قتیبه، عبدالله، *عیون الاخبار*، به کوشش یوسف علی طویل، بیروت، ۱۴۰۶ق/۱۹۸۶م؛ ابن قیّم جوزیه، محمد، *هدایة الحیاری*، به کوشش سیف‌الدین کاتب، بیروت، ۱۴۰۰ق/۱۹۸۰م؛ ابن کمونه، سعد، *تنقیح الابحاث*، بیروت، دارالانصار؛ ابوحاتم رازی، احمد، *اعلام النبوة*، به کوشش صلاح صاوی و غلامرضا اعوانی، تهران، ۱۳۹۷ق/۱۳۵۶ش؛ ابوالفتح رازی، *روض الجنان*، به کوشش محمدجعفر یاحقی و مهدی ناصح، مشهد، ۱۳۷۲ش؛ باقلانی، محمد، *التمهید*، به کوشش محمود محمد خضیری و محمد ابوریخته، قاهره، ۱۳۶۶ق/۱۹۴۷م؛ بخاری، محمد، صحیح، بیروت، دارالکتب العلمیه؛ بیرونی، ابوریحان، *آثارالباقیه*، ترجمه اکبر داناسرشت، تهران، ۱۳۳۱ش؛ داوود، عبدالاحد، *محمد(ص)* در *تورات* و *انجیل*، ترجمه فضل‌الله نیک آیین، تهران، ۱۳۶۱ش؛ دیاری، محمدتقی، *پژوهشی در باب اسرائیلیات در تفاسیر قرآن*، تهران، ۱۳۷۹ش؛ رضا، محمدرشید، *تفسیرالمنار*، بیروت، ۱۳۴۲ق؛ زمخشری، محمود، *کشاف*، مطبعة الشرقیه، شهرستانی، محمد، *الملل والنحل*، به کوشش محمد سیدکیلانی، بیروت، ۱۴۰۴ق/۱۹۸۴م؛ طبرسی، فضل، *مجمع البیان*، تهران، ۱۴۱۷ق/۱۹۹۶م؛ طبری، محمد، *تاریخ*، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، ۱۳۵۲ش؛ طنطاوی، محمد، *الجواهر*، قاهره، ۱۳۵۰ق؛ عهد جدید؛ عهد عتیق؛ عیاشی، محمد، *تفسیر*، به کوشش هاشم رسولی محلاتی، تهران، ۱۳۸۰ق؛ غزالی، محمد، *الردالجمیل لائیه عیسی بصرح الانجیل*، استانبول، ۱۹۸۶م؛ فخرالدین رازی، *التفسیرالکبیر*، استانبول، ۱۳۰۷ق؛ قرآن کریم؛ مجلسی، محمدباقر، *بحارالانوار*، بیروت، ۱۴۰۳ق/۱۹۸۳م؛ مسعودی، علی، *التبیه و الاشراف*، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، ۱۳۶۵ش؛ همو، *مروج الذهب*، به کوشش شارل پلا، بیروت، ۱۹۶۶م؛ مغربی، یحیی، *بذل المجهود فی افحام اليهود*، به کوشش محمد احمد شامی، قاهره؛ مطبعة الفجالة الجدیدة؛ مقدسی، مطهر، *البده و التاريخ*، به کوشش کلمان هوار، پاریس، ۱۹۰۷م؛ وات، ویلیام موننگمری، *برخورد آراء مسلمانان و مسیحیان*، ترجمه محمدحسین آریا، تهران، ۱۳۷۲ش؛ هاکس، جیمز، *قاموس کتاب مقدس*، تهران، ۱۳۸۰ش؛ یعقوبی، احمد، *تاریخ*، ترجمه محمدابراهیم آیتی، تهران، ۱۳۴۷ش؛ نیز:

Adang, C., *Muslim Writers on Judaism and the Hebrew Bible*, New York etc., 1996; Cash, W. W., *Christendom and Islam*, New York/London, 1937; Davey, M., *Mastering Theology*, Palgrave Macmillan, 2002; Harrison, R. K., *Introduction to the Old Testament*, Eerdmans, 1975; Liddel, H. G., and R. Scott, *A Greek-English Lexicon*, Oxford, 1968; Marshall, D., «Christianity in Qur'an», *Islamic Interpretations of Christianity*, ed. L. Ridgeon, Richmond, 2001; Peters, F. E., *Judaism, Christianity and Islam*, Princeton, 1990; Sweetman, J. W., *Islam and Christian Theology*, London, 1947; Thomas, D., *Early Muslim Polemic against Christianity*, Cambridge, 2002; Wolfson, H. A., *The Philosophy of the Kalam*, London, 1976.

علیرضا ابراهیم

تخریم، شصت و ششمین سوره قرآن کریم، بیست و یکمین سوره نازل شده در مدینه، بعد از سوره حجرات و قبل از سوره جمعه، صد و پنج یا صد و ششمین سوره نازل شده بر

این‌رو، عده‌ای بر آن شدند تا با حذف مطالب یاد شده از متون مقدس، از اصالت آنها دفاع کنند. فرقه قرائیم که در سده ۲ق/۸م در عراق و میان یهودیان شکل گرفت، برآیند این تفکر بود. ایشان کلیه روایات شفاهی را به کناری نهادند و تمامی احکامی را که در *تورات* ذکر نشده بود، طرد کردند (همو، 81-80).

گروه سوم که همواره اکثریت مسیحیان و یهودیان را شامل می‌شد، کسانی بودند که از همان ابتدا کلیه دعاوی قرآن و حتی سندیت خود آن را انکار می‌کردند (بیترز، III/34). در نظر آنان قرآن کلامی بشری بود (یونس/۳۸/۱۰) که به وسیله فردی مبتدع - پیامبر(ص) - در قالب نظمی آهنگین عرضه شده بود و در این حال، مشابهتهای آن با عهدین نیز جز اقتباسی ناشیانه به‌شمار نمی‌آمد (کش، 17، 15؛ تامس، 15). به بیان دیگر، این گروه در مقابل اتهام قرآن مبنی بر تحریف عهدین، خود قرآن را متنی تحریف شده از عهدین می‌دانستند (دیاری، ۶۲-۶۴). گفتنی است که نوشته‌های گروه سوم درباره نفی تحریف عهدین و در عوض، رد اصالت قرآن، پرشمار است، اما از آن میان می‌توان به کتاب ابن کمونه (د ۶۸۳ق/۱۲۸۴م) با عنوان *تنقیح الابحاث للملل الثلاث* اشاره کرد که در آن از منظری یهودی سعی در اثبات موضوعاتی چون اصالت *تورات* فعلی شده است (ص ۲۹-۳۰).

از بسین مدافعان مسیحیت نیز یوحنا ی دمشقی (د پیش از ۱۳۷ق/۷۵۴م) را می‌توان نام برد که یکی از نخستین آثار از این‌گونه را به نام «مناظره مسلمان و مسیحی» در دفاع از مسیحیت نوشت. وی در کتاب خود، در مباحثه‌ای خیالی میان یک مسیحی و یک مسلمان، فرد مسلمان را وادار به اعتراف به الوهیت عیسی می‌کند (نک: ولفسن، 310-311، 242-243).

منحنی سیر تاریخی توجه به بحث تحریف تحت تأثیر عوامل بسیاری از جمله برخوردهای فیزیکی میان پیروان ادیان، حرکت‌های استعماری و جنبش‌های تبشیری بوده، و با تغییر آنها دچار نوسان شده است، به طوری که در سده‌های ۱۲-۱۳ق/۱۸-۱۹م با افزایش فعالیت‌های استعماری غرب مسیحی در برخی کشورهای اسلامی و نیز افزایش فعالیت جریان‌های تبشیری در کنار آنها، دفاعیات مسلمانان نیز در حوزه فرهنگی گسترش یافت و توجه به مسئله تحریف فزونی گرفت. در اواخر سده ۱۳ق/۱۹م نیز، با شکل‌گیری رویکرد نقد تاریخی در عرصه تحقیقات دینی که حاصل آن تقدس‌زدایی از بسیاری از کتب دینی بود، خیزش بزرگی در این منحنی ایجاد شد (دیوی، 202-204)، زیرا شواهد تاریخی به‌دست آمده از تحقیقات علمی درباره عهد عتیق و عهد جدید، دست منتقدان مسلمان را در اثبات هرچه بیشتر اتهام تحریف عهدین باز می‌نمود. از جمله کسانی که با این روش به موضوع تحریف عهدین پرداخته‌اند،

خطرات وجدانية في التفسير

سورة التحريم

للاستاذ الدكتور عبد الحليم محمود
استاذ الفلسفة بكلية أصول الدين

(وأسرار التنزيل ورموزه في كل باب : بالغة من اللطف

والخفاء حدا يدق عن نفس العالم ، ويند عن تبصره) الكشف

الانسان بطبعه طلعة ، والناس دائما يسألون عن البواعث والعلل
والغايات فاذا لم يروا رغبتهم في ذلك ظنوا وتوهموا وخالوا . لذلك
أعجل فأقول :

ان اختياري لهذه السورة الكريمة لم ينشأ عن استعراض للقرآن ، ثم
وقوف عند هذه السورة بالذات ، وانما حدثت ظروف اتقائية وجهت
نظري اليها .

ففي يوم من الايام تناولت كتاب الله غير متعمد ان أقرأ فيه سورة
خاصة ، وكان على أن ألقى غداة ذلك اليوم كلمة عن فائدة علم النفس ،
فما ان اتممت قراءة سورة التحريم ، حتى غمرني شعور قوى تركز في
صورة سؤال :

لم لا أتخذ من هذه السورة الكريمة مثالا تطبيقيا ؟ قرأت السورة مرة
ثانية فاذا بي أقف مشدوها أمام ما حوته من عناصر نفسية ، واذا بي
أردد قول الله تعالى :

« كتاب أحكمت آياته ثم فصلت من لدن حكيم خبير » .

فسرت اذا كمثال تطبيقي ، هذه السورة الكريمة ، فهل أتيت في
تفسيرها بجديد ؟ وهل هذه التفسير المختلفة ، القديم منها والحديث ،
على كثرتها وتنوعها تركت مجالا للبحث في تفسير القرآن ؟

لاشك أن الناس أخذوا في تفسير القرآن منذ أن أنزل ، وان التفسير
الموجودة لا تكاد تحصى ، وان المطبوع منها قيم نفيس . وانه ليحز في
أنفسنا أن لاتزال بعض التفسير خطية لم يتح لها أن تطبع بعد . وما من
شك في أن سعة الدولة الاسلامية ، وترامى أطرافها ، وضمها عناصر
مختلفة من الشعوب والاجناس ، وأنواعا متباينة من الثقافات ، دينية

فلا يستوى مسيء ومحسن ، ولا يفلت من عدله جن ولا أنس ، وأهل
الخير ينهضون الى منازلهم في درجات متفاوتة ، وأهل الشر يتبوؤن منازلهم
في دركات متفاوتة . وهذا تعبير شفاف يبدى ما في طيه من باطن رحيم
ووعيد رهيب ، حيث يتنبه كل منا الى ما سيلقاه بعد ، جزاء ما أسلف .

ومع هذا الوضوح يؤكد الله لنا - ثانيا - قوة رقابته ، ودقة هيئته
علينا فيقول : « وما ربك بغافل عما يعملون » فهو يذكرنا بالربوبية له تعالى
وحده ، وفيها الكفاية للاقناع ، وتبقى غفلته عن رقابتنا ، ليزداد ايماننا ،
وتنشط عزائمنا .

وواضح أن السياق كله يتعلق بالجن والانس ، كما تشهد به آيات كثيرة
. فمن سوء الفهم أن يتكلم انسان من الناس ليحصر الدعوة الدينية في
جانب الانس فحسب وقد عرضنا لذلك مرة ثم : اذا كانت صلة الله بخلقه
قائمة على التوجيه ، والهيمنة والجزاء أفلا يكون هذا منهجا تربويا في حياتنا
وشئوننا : عامة وخاصة .

اذ ليس القصد من قصص القرآن وتوجيهاته مجرد الناحية التعبدية ،
بل الجانب التعبدى ذاته مقصود مع الجانب الدنيوى والغاية منهما جميعا
الاصلاح الانسانى عامة ، ويسمح لنا بهذا الفهم أن الحساب في الآخرة
سيكون على أعمال وأخلاق لا تعتبر تعبدية . فالكرم والبخل ، والرفق
والقسوة ، والتعاون والتقاطع ، والأمانة والحيانة ، والانصاف والخذلان
ونحو هذا مما يتصل بحياتنا الدنيا لم تكن عبادة كما نفهم في معنى العبادة
ومع ذلك لها شأن هام في حساب الدين ، ولها خطر بين أعمال الناس ،
وبها تكون أقدار الناس متفاوتة . من تهاونهم في الاستعداد من دينهم
لدنياهم ، حتى استوت عندهم المتناقضات بل رجحت الرذيلة ، وأصبح
الخير مجهولا أو مهجورا من الكثرة ، وحتى طغى الاستهتار على أناس كان
مفروضا فيهم أن يميزوا الحبيث من الطيب ، وأن يأخذوا أنفسهم بأدب
الكتاب ما استطاعوا ، ولو مضاعة للدين الذين ينتسبون اليه ، ويتشعرون
بشعاره ، ويتحدثون باسمه ؛ غير أنهم : « نسوا الله فأنساهم أنفسهم » .

واذا لم يكن في توجيهات القرآن مقنع لمن ركبوا رؤوسهم فان في آيات
الكون وواقع الاحداث ما يثير العبرة ، ويوقظ الغافل ، والسعيد من وعظ
بغيره ، ونسأل الله الهداية والحفظ والتوفيق .

عبد اللطيف محمد السبكي

عضو جماعة كبار العلماء

15 NISAN 2008

تهران ۱۳۷۸ ش؛ «مخالفت شدید متحدان آمریکا با تحریم ایران»، ترجمه مرضیه ساقیان، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶)؛ ژیل میروم، «دموکراسی، وابستگی و بی‌ثبات‌سازی: متزلزل ساختن حکومت آینده»، ترجمه اصغر صارمی‌شهاب، در نظریه‌های تحریم اقتصادی؛ مشیرالحسن، جنبش اسلامی و گرایش‌های قومی در مستعمره هند، ترجمه حسن لاهوتی، مشهد ۱۳۶۷ ش؛ محمد معین، فرهنگ فارسی، تهران ۱۳۷۱ ش؛ رضا موسی‌زاده، حقوق بین‌الملل عمومی، تهران ۱۳۷۸ ش؛ سعید میرزایی‌بنگجه، «اعمال تحریم توسط شورای امنیت علیه عراق»، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۲ (تابستان ۱۳۷۶)؛ موسی نجفی، اندیشه سیاسی و تاریخ نهضت حاج آقا نورالله اصفهانی، تهران ۱۳۷۸ ش؛ همو، حکم نافذ آقا نجفی: عرفان، مرجعیت و سیاست و فتاوائی از تحریم سیاست غرب در ایران، [قم] ۱۳۷۱ ش؛ استیون نف، «جنگ اقتصادی در حقوق بین‌الملل معاصر: بررسی سه مکتب فکری بر اساس روش تاریخی»، ترجمه شهرام پیشکاری، در نظریه‌های تحریم اقتصادی؛ علی‌اکبر ولایتی، ایران و مسئله فلسطین بر اساس اسناد وزارت امور خارجه (۱۹۳۷-۱۸۹۷ م / ۱۳۱۷ ش-۱۳۱۵ ق)، تهران ۱۳۷۸ ش؛ پتر هاردی، مسلمانان هند بریتانیا، ترجمه حسن لاهوتی، مشهد ۱۳۶۹ ش؛ گری هوفباور و کیمبرلی البوت، «تحریم‌های مالی و سیاست خارجی موفقیت مشروطه»، ترجمه شهرام پیشکاری، در نظریه‌های تحریم اقتصادی؛

The Concise Oxford dictionary of politics, ed. Iain McLean, Oxford 1996; *The Europa world year book 1999*, London: Europa Publications, 1999; Indiana Gary, "Easing U.S. sanctions against Iran will bolster the reform effort there", USA Engage, 31 Mar. 2000. [Online]. Available: <http://www.usaengage.org/resources/postribarticle.html>. [3 Jul. 2002]; Abbas Nasrawi, "Iraq: economic sanctions and consequences, 1990-2000", *Third world quarterly*, vol. 22, no. 2 (Apr. 2001); *The New Encyclopaedia Britannica*, Chicago 1998, *Micropaedia; A Political chronology of Central, South and East Asia*, ed. Ian Preston, London: Europa Publications, 2001; Thomas Stauffer, "The Arab oil embargo of 1973: a retrospective", *Middle East insight*, (Nov.-Dec. 1998); *2000 Britannica book of the year*, Chicago 2000; Steven A. Yetiv, *The Persian Gulf crisis*, Westport. Conn. 1997.

/ جواد کریمی /

تحریم، سوره، شصت و ششمین سوره قرآن کریم در ترتیب مصحف و یکصد و هفتمین در ترتیب نزول. از آخرین سوره‌های مدنی است. ۱۲ آیه، ۲۴۰ کلمه و ۱۰۶۰ حرف دارد. آن را سوره «متحرّم» نیز خوانده‌اند (زرکشی، ج ۱، ص ۱۹۴؛

جمکرانی، [تهران] ۱۳۷۸ ش؛ مارگارت داکسی، «تحریم‌های بین‌المللی: در سهایی از تجربیات گذشته»، ترجمه شهرام پیشکاری، در نظریه‌های تحریم اقتصادی، زیر نظر مصطفی زهرانی، تهران: وزارت امور خارجه، ۱۳۷۶ ش؛ محمدجعفر دانش‌پور، «تحریم اعراب علیه اسرائیل»، مجله سیاست خارجی، سال ۷، ش ۴ (زمستان ۱۳۷۲)؛ کنت رادمن، «تحریم در بن‌بست؟ افول استیلا، شرکتهای چند ملیتی و تحریم‌های اقتصادی آمریکا از زمان قضیه خط لوله»، ترجمه محسن علی سبحانی و شهرام پیشکاری، در نظریه‌های تحریم اقتصادی؛ حسین‌بن احمد زوزنی، کتاب المصادر، چاپ نفی بینش، مشهد ۱۳۴۰-۱۳۴۵ ش؛ مصطفی زهرانی، «تحریم اقتصادی از نظر تا عمل»، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶)؛ محمدکاظم سجادی‌پور، «ارزیابی مهار دوگانه: چهار نگاه متفاوت»، مجله سیاست خارجی، همان شماره؛ «سیاست دو گانه آمریکا در مورد تحریم کشورها»، صفحه اول، سال ۱۴، ش ۳۳ و ۳۴ (دی و بهمن ۱۳۷۳)؛ حسین سیف‌زاده، عراق: ساختارها و فرآیند گرایش‌های سیاسی، تهران ۱۳۷۹ ش؛ نظام شرابی، آمریکا و اعراب، ترجمه عباس عرب، تهران ۱۳۷۵ ش؛ محمدجواد ظریف و سعید میرزایی‌بنگجه، «تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه ایران»، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶)؛ غلامرضا علی‌بابائی، فرهنگ تاریخی-سیاسی ایران و خاورمیانه، تهران ۱۳۷۴ ش؛ جلال‌الدین فارسی، فرهنگ واژه‌های انقلاب اسلامی، [تهران] ۱۳۷۴ ش؛ زیبا فرزین‌نیا، «از نفوذ تا سد نفوذ: پیش‌زمینه‌های قانون داماتو»، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶ الف)؛ همو، پاکستان، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۶ ش؛ صابر قاسمی، ترکیه، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی، ۱۳۷۴ ش؛ «قانون مجازات ایران و لیبی»، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶)؛ گیل کاردوزو، تأثیر تحریم‌های اقتصادی سازمان ملل بر ساختار اجتماعی عراق، ترجمه م. امیری، ترجمان اقتصادی، سال ۱، ش ۵۲ (۲۳ اردیبهشت ۱۳۷۸)؛ باتریک کلاسون، تحریم‌های آمریکا علیه ایران، ترجمه حسین محمدی‌نجم، تهران ۱۳۷۸ ش؛ «کنفرانس ایران در مرحله‌گذار»، گزارش دفتر حفاظت منافع جمهوری اسلامی ایران- واشنگتن، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶)؛ اصغر کیوان‌حسینی، «آمریکا و استراتژی تحریم تکنولوژیک ایران»، سیاست دفاعی، سال ۷، ش ۵۲ (زمستان ۱۳۷۷)؛ خورخه لوپ و دیوید کارترایت، «عصر تحریم: جایگزینی برای مداخله نظامی»، ترجمه علی‌اکبر رضایی، در نظریه‌های تحریم اقتصادی، زیر نظر مصطفی زهرانی، تهران: وزارت امور خارجه، ۱۳۷۶ ش؛ چین-بین‌لی، «کارآمدی ارتباطات تحریم: موضوعات و بازیگران»، ترجمه نبی‌سنبل و محمدجواد رضایی، در نظریه‌های تحریم اقتصادی؛ «متن کامل دومین دستورالعمل اجرایی (شماره ۱۲۹۵۹) تحریم معاملات خاص درخصوص ایران»، مجله سیاست خارجی، سال ۱۱، ش ۱ (بهار ۱۳۷۶)؛ «متن کامل نخستین دستورالعمل اجرایی (شماره ۱۲۹۵۷) درباره ممنوعیت برخی معاملات مربوط به توسعه منابع نفتی ایران»، مجله سیاست خارجی، همان شماره؛ پیروز مجتهدزاده، ایده‌های ژئوپولیتیک و واقعیت‌های ایرانی: مطالعه روابط جغرافیا و سیاست در جهان دگرگون شده،

B.Ö

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLÂM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
TEFSİR BİLİM DALI

TAHRİM SÜRESİNDE AİLE İÇİ İLİŞKİLER

(Yüksek Lisans Tezi)

BİLAL IŞIK

15 NİSAN 2000

İSAM'ın Hediye olarak teslim edilmiştir.

Bilal Işık

Bilal

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	70586
Tas. No:	297-58 151.7

Danışman
Prof. Dr. Yakup ÇİÇEK

İstanbul - 1999

حاجنة التحريم في إطار المعالجة النبوية لمشاكل الحياة الزوجية دراسة حداثية

د. عبدالسميع الأنيس ❖

التعريف بالبحث:

يقدم هذا البحث أنموذجاً من حياة النبي صلى الله عليه وآله وسلم الزوجية، ومعالجته الحكيمة للخلافات التي تعرض للزوجين، من خلال حادثة التحريم، وقد كشف البحث عن أهمية هذه الحادثة؛ إذ تم استنباط عشرين درساً تربوياً منها، وهي دروس نافعة في فقه الأسرة المسلمة.

وقد انتهى البحث إلى النتائج الآتية:

- ١- الراجع في سبب نزول سورة التحريم هو: تحريمه صلى الله عليه وآله وسلم أمته مارية، وأن هذه الحادثة وقعت في أواخر سنة ثمان من الهجرة.
- ٢- استعمل النبي صلى الله عليه وآله وسلم في بداية المشكلة مع زوجته حفصة بنت عمر أسلوب التهذئة بأن حرم على نفسه مارية، وهو حل مؤقت، وأوصاها بكتمان ذلك.
- ٣- ثم استعمل أسلوب الهجر، فقد اعتزل أزواجه شهراً، وهو حل حاسم في مواجهة المشكلات التي كان آخرها إفشاء سره من قبل حفصة رضي الله عنها.

❖ مدرس الحديث وعلومه في كلية الشريعة والقانون بمسقط، في سلطنة عُمان، ولد سنة (١٩٦٣م)، ونال درجة الدكتوراه في الحديث وعلومه من كلية العلوم الإسلامية في جامعة بغداد، سنة (١٩٩٥م) بتقدير ممتاز، وكانت رسالته تحقيق ودراسة «الفصل للوصل المدرج في النقل» للخطيب البغدادي.

أهداف سورة «التحریم» (*)

حياة الرسول الأمين، فيبارك الخطوات الناجحة، ويُقوّم ما يحتاج الى تقويم، وبذلك تكون القدوة في متناول الناس، قال تعالى: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا ۖ﴾.

لقد عاتب القرآن رسول الله في قبوله الفداء من أسرى بدر، وفي إذنه للمخلفين بالعودة عن الجهاد، وفي إعراضه عن الأعمى الذي أُلح في السؤال، وفي تحريمه ما أحل الله له.

كما عرض القرآن جوانب القوّة والجهاد والتربية والسلوك للنبي الأمين، وجعل حياته الخاصة والعامّة كتاباً مفتوحاً لأمتة وللبريّة كلّها، تقرأ فيه صورة العقيدة، وترى فيه تطبيقاتها

سورة التحريم سورة مدنية، آياتها ١٢ آية، نزلت بعد سورة الحجرات. شاء الله، سبحانه، أن يكون الرسول بشراً به قوّة الإنسان، وتجارب الإنسان، ومحاولات الإنسان، وضعف الإنسان، لتكون سيرة هذا الرسول الإنسان نموذجاً عملياً للمحاولة الناجحة، يراها ويتأثر بها من يريد القدرة الميسرة العملية الواقعية، التي لا تعيش في هالات، ولا في خيالات.

وهذه السورة فيها عتاب للرسول الأمين على تحريمه ما أحل الله له، ولو كتم النبي (ص) من أمر القرآن شيئاً لكتم هذا العتاب.

إن هذا القرآن كتاب الحياة بكل ما فيها، وقد شاء الله أن يواكب الوحي

(*) انشقي هذا الفصل من كتاب «أهداف كل سورة ومقاصدها»، لعبد الله محمود شحاته، الهيئة العامة للكتاب، القاهرة، ١٩٧٩ - ١٩٨٤.

Cafes Serefiddin

el-Mevzatü'l-Kur'aniyye hasa'sü's-

suver, c. X, Beyrut 1420/2000,

s. 41-67.

DN: 81306

